

วารสารวิชาการ อุตสาหกรรมศึกษา

URL : <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/archive>

วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา (ISSN: 1905-9450)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562

การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยาง และผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

พีระพัฒน์ ทองละเอียด^{1*}, กิตติ สถาพรประสาธน์² และชมพูนุท สุขหวาน³

¹สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา แขนงวิชาการบริหารการอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

*Corresponding author e-mail: peerapat.tho@sru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย 2) พัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และ 3) ตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม และประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีความร่วมมือกันบางกิจกรรมในด้านการฝึกงาน การประเมินสมรรถนะ ด้านวิชาการและการวิจัย ด้านการรับเข้าศึกษาการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องจักรปัญหาที่สำคัญ คือ ขาดระบบบริหารจัดการความร่วมมือที่ชัดเจน 2) รูปแบบความร่วมมือมี 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผนและบริหารหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี การระดมทรัพยากร และความสำเร็จและการประเมินผล และ 3) รูปแบบมีความครอบคลุมและความเหมาะสม 57 ข้อ และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบความร่วมมือ, การจัดการอาชีวศึกษา, อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง, กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION

URL : <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/archive>

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION (ISSN: 1905-9450)

FACULTY OF EDUCATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY, Volume 13 No.2 July-December 2019

THE DEVELOPMENT OF COLLABORATIVE MODEL ON THE MANAGEMENT OF VOCATIONAL EDUCATION IN THE RUBBER INDUSTRY AND RUBBER PRODUCTS IN THE SOUTHERN GULF OF THAILAND PROVINCIAL CLUSTER

Peerapat Thonglaiat^{1*}, Kitti Sathapornprasath² and Chompunut Sukwan³

^{1*}*Educational Administration and Management program Concentrate in Vocational Education Administration*

Faculty of Education Srinakharinwirot University

²*Faculty of Engineering Srinakharinwirot University*

³*Faculty of Education, Phranakorn Si Ayutthaya Rajabhat University*

*Corresponding author e-mail: [peerapat.tho @ swu.ac.th](mailto:peerapat.tho@swu.ac.th)

Abstract

This research was aimed to achieve the following objectives (1) to study the conditions and problems regarding collaborative management in vocational education in the rubber industry and rubber products located in the provincial cluster in the Southern gulf of Thailand; (2) to develop a collaborative model of management of vocational education in the rubber industry and rubber products in the previously mentioned provincial cluster; and (3) to investigate the comprehensiveness, suitability and to determine the feasibility of the collaborative model. The findings revealed the following ; (1) regarding the conditions and problems of collaborative management in of vocational education in the rubber industry and rubber products in the provincial cluster, there was a partial collaboration in some activities, such as occupational training, competency assessments, academic and research, admission, as well as materials and technical support. The major issue was lack of the clarity based on collaborative management; (2) a collaborative model composed of four elements as planning and curriculum management, the development of personnel and technology, resource mobilization, succession and evaluation; and (3) the model was comprehensive and appropriate for fifty-seven items and the probability was at the highest level.

Keywords : collaborative model, vocational education management, rubber industry and rubber products, Southern gulf of Thailand provincial cluster

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยเพื่อไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะให้สามารถปรับตัวรองรับต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัต และการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนด้วยเหตุนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) จึงยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559 : 1-5) เพราะการพัฒนาคนจะเป็นกลไกที่สำคัญในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกใน ศตวรรษที่ 21 เป็นความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศต้องเร่งดำเนินการ เพื่อสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560 : 100) และต้องพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ การสร้างเครือข่าย ที่เป็นกลุ่มจังหวัดเพื่อให้ออกมาสนองต่อการแก้ไขปัญหา กำหนดทิศทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนร่วมแก้ไขปัญหาระหว่างจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมัชชา สมบัติพานิช. 2560 : ออนไลน์)

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และพัทลุง มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สุดในภาคใต้ มูลค่าการผลิตส่วนใหญ่มาจากพืชเศรษฐกิจหลัก คือ ยางพารา (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย.2559 : 7-27) โดยเสถียรภาพของยางพาราขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้ยางในประเทศ ลดการส่งออกวัตถุดิบ เพิ่มปริมาณการแปรรูป และส่งออกในรูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีมูลค่ามากกว่าแทน (สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย.2559 : ออนไลน์) ซึ่งการจะพัฒนาศักยภาพการผลิต และยกระดับสินค้าทางด้านอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางให้มีคุณภาพและมาตรฐานนั้น ก็ต้องมีการเตรียมบุคลากร ก็นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกำลังคนด้านอาชีวศึกษาที่ต้องผลิตให้เพียงพอและมีคุณภาพตรงตามความต้องการของภาคเศรษฐกิจและสังคม (สุริยา ช้องเสนาะ.2558 : 1-5) แต่จากรายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนายางพารา พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านยางพาราของไทย ยังขาดบุคลากรในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่นักวิจัยที่ปฏิบัติงานด้านต่างๆ นักศึกษาด้านยางและอุตสาหกรรมยาง บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในโรงงานตั้งแต่ผู้ควบคุมการผลิต จนถึงคนงาน ทั้งนี้หากพิจารณาในแง่ของความรู้และทักษะกำลังคนที่มีการขาดแคลนค่อนข้างมากมีทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ คือ กลุ่มนักวิจัย และนักเทคโนโลยียาง ตลอดจนการผลิตบุคลากรก็ไม่สอดคล้องกับตลาดที่รองรับ (กลุ่มงานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา . 2555 : ค-36)

แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 กลยุทธ์ที่ 4 จึงมุ่งส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับกำลังคนด้านอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.2560 : 35-38) โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. 2561: 4-6) และผลักดันให้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่เพื่อร่วมพัฒนาชุมชน ตลอดจนขยายความร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และภาคเอกชน ให้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559 : 69-75) แต่จากผลการจัดการศึกษาในลักษณะความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ ซึ่งเรียกว่าการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ยังมีแนวปฏิบัติในการให้ความร่วมมือที่ไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนที่เอื้อให้สถานศึกษาและสถานประกอบการสามารถจัดการอาชีวศึกษาร่วมกันได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ มีปัญหาใน การสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการขาดเทคนิคการสอน รวมทั้งการขาดความเข้าใจเรื่องการผลิต การประเมินผล และปัญหาด้านการนิเทศและติดตามผลการเรียนการสอน (พิทยา ชินะจิตพันธ์ุ, สบสันต์ อุตกฤษฎ์ และชนะ กลสินาร์. 2555 : 182-185) มีปัญหาด้านความพร้อมของสถานศึกษาและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน (ปาริฉัตร จันโทริ.2555 : 35-36) ขาดระบบประกันคุณภาพและไม่มีการตรวจกลางเข้ามาช่วยบริหารจัดการระบบ (ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์. 2558 : 14-15)

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาในภาพรวมของประเทศและในพื้นที่ ยังคงมีปัญหาในการดำเนินการอีกหลายประการ ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบความร่วมมือ การจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย โดยความร่วมมือ ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และสถานประกอบการในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับ ความร่วมมือทางการศึกษาของกลุ่มจังหวัด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษา ประเภท อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับศักยภาพ ของพื้นที่ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและ ผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ใน กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย
3. เพื่อตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือการจัดการ อาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารของสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และสถานประกอบการ สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็น แนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนและดำเนินงาน ตามเป้าหมายภารกิจของตนได้อย่างเป็นรูปธรรม
2. สถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และสถานประกอบการ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ และใช้ในการพัฒนาระบบการประสานงานความร่วมมือ ร่วมกับเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำข้อมูลไปใช้ เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัด เพื่อการผลิตและพัฒนา กำลังคน ตลอดจนงานวิจัยและเทคโนโลยีสำหรับภาคอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ให้มีคุณภาพต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้ คือ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยาง และผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประกอบด้วย การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ภาควิชา การศึกษา อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง การวางแผนและบริหารหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี การระดมทรัพยากร ความสำเร็จและการประเมินผล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย จำแนก ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการ อาชีวศึกษาลักษณะความร่วมมือ และมีประสบการณ์ในด้านนี้ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 23 คน ประกอบด้วย หัวหน้างาน

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หัวหน้าแผนกวิชา ครูผู้สอนและครูนิเทศก์ หัวหน้าสาขาวิชาหรือประธานหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศก์ ผู้จัดการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อชุมชน ผู้จัดการหรือหัวหน้าฝ่ายบุคคลหรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์หรือผู้ควบคุมการฝึกในสถานประกอบการ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบฯ เป็นผู้บริหารจำนวน 18 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสำนักความร่วมมือ ผู้อำนวยการศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสหกิจศึกษา กรรมการบริหารและผู้จัดการโรงงาน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 3 ตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอาชีวศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานประกอบการ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเครือข่ายความร่วมมือ

ระยะเวลาการดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม 2560 – เมษายน 2562

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ด้านการวางแผนและบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและการดำเนินงานความร่วมมือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย การพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การฝึกอาชีพและการนิเทศติดตาม

2. ด้านการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี ประกอบด้วย การพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษา การพัฒนาผู้สอน การพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการ และการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี

3. ด้านการระดมทรัพยากร ประกอบด้วย การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนความร่วมมือ และสิทธิประโยชน์ของความร่วมมือ

4. ด้านความสำเร็จและการประเมินผล ประกอบด้วย ความสำเร็จของความร่วมมือ และการติดตามประเมินผลความร่วมมือ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อกำหนดทิศทางการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ความร่วมมือการจัดการศึกษา

นักวิชาการได้แบ่งประเภทและลักษณะของความร่วมมือการจัดการศึกษาไว้หลากหลาย แต่ที่นิยมใช้และพบได้บ่อยๆ มี 4 รูปแบบ ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษา (Co-operative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริงณสถานประกอบการอย่างมีระบบด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงาน (Work Integrated Learning) เพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานจริงในสาขาวิชาที่ศึกษา ผ่านการทำงานในสถานประกอบการโดยเน้นหลักการเรียนจากการทำ (Learning by Doing) (สมาคมสหกิจศึกษาไทย. 2552 : 7) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักศึกษา รู้จักตน รู้จักคน และรู้จักงานเกิดการเรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ วิชาการและวิชาชีพจากการไปปฏิบัติงานจริงตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กร ภาครัฐและเอกชน

1.2 การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training : DVT) เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษา

อาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ (พระราชบัญญัติ การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. 2551 : 3) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดเตรียมกำลังคนทางด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ ตลาดแรงงานที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือระดับ เทคนิคและระดับเทคโนโลยีสายปฏิบัติการให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทักษะคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมปฏิบัติงานได้จริง

1.3 การฝึกงาน (Apprenticeship) เป็นการเสริมทักษะและประสบการณ์ในการเตรียมพร้อมสำหรับการ ปฏิบัติงานทั้งในระหว่างการศึกษา และหลังจากจบการศึกษา ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการ ปฏิบัติงานจริง มีโอกาสได้ใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ทราบขั้นตอนการปฏิบัติงานและเทคนิคการทำงาน เห็นวิธีการสร้างสรรค์ ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ เกิดความมั่นใจและเจตคติที่ดีในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เพิ่มทักษะ สร้างประสบการณ์และพัฒนาวิชาชีพตามสภาพความเป็นจริงทราบถึงปัญหาต่างๆที่ เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานและสามารถใช้สติแก้ไขได้อย่างมีเหตุผลมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เคารพระเบียบวินัย และ ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ความร่วมมือด้านอื่นๆ เช่น การศึกษาดูงาน การให้เงินทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การให้ เครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นต้น (สินชัย เก่งนำชัยตระกูล (2548: 9-17)

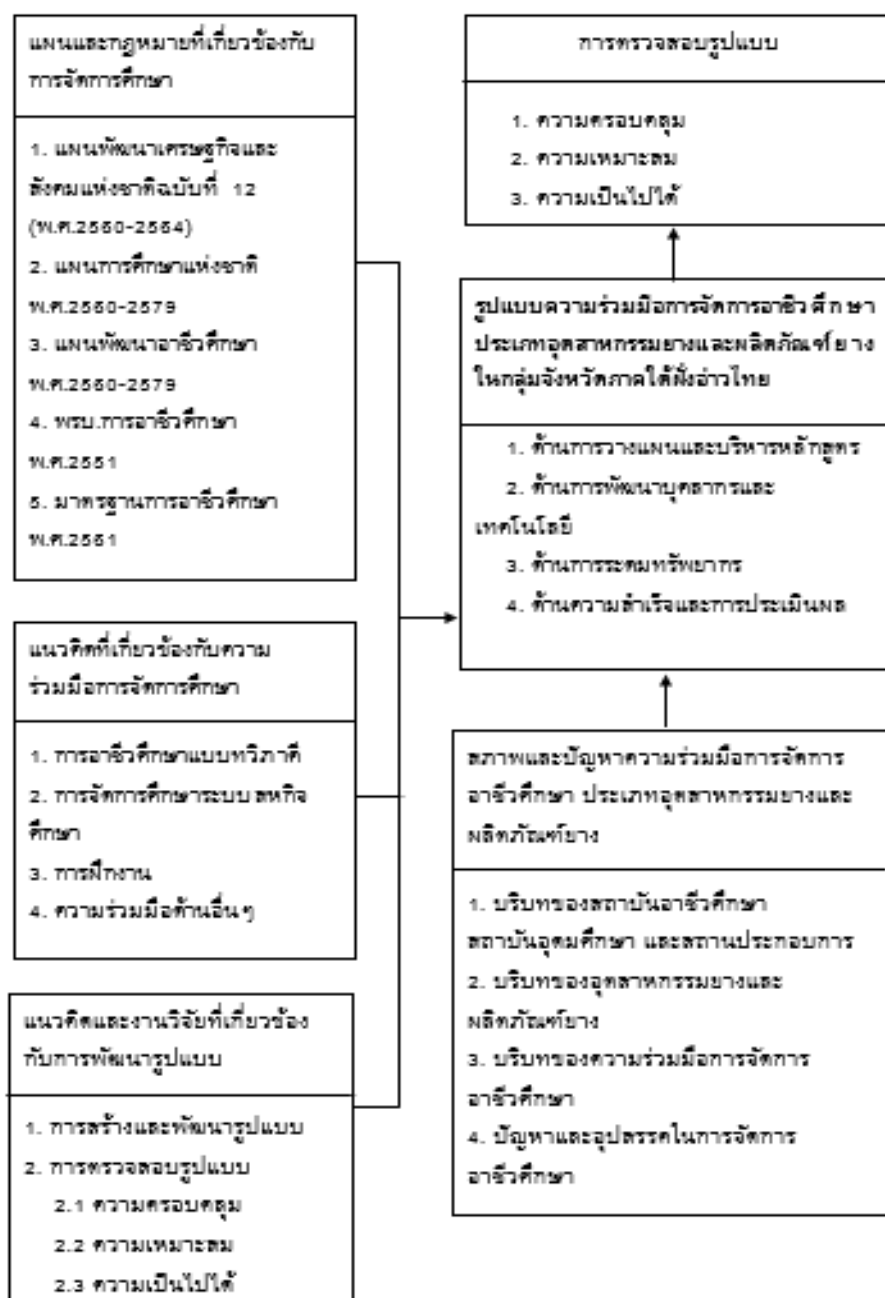
โดยสรุปความร่วมมือการจัดการศึกษา ที่พบได้บ่อยๆ มี 4 รูปแบบ คือ สหกิจศึกษา ทวิภาคี การ ฝึกงาน และความร่วมมือด้านอื่นๆ

2. ปัจจัยความสำเร็จของความร่วมมือทางการศึกษา

มงคล ราชบุตร (2550: 99-101) ได้เสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการนิเทศและติดตามผล ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการประชาสัมพันธ์ ฌฐวิทย์ มุง เมือง และบุญสม วราเอกศิริ (2560 : 133-146) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่พยากรณ์ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี เป็นอันดับแรก คือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอน การบริหารและหลักสูตร ทิฐินันท์ ทুমมา (2556: 243-245) ได้สรุปองค์ประกอบของความร่วมมือระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ ไว้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริหารจัดการหน่วยงานความร่วมมือ ด้านกระบวนการความร่วมมือและการพัฒนาหลักสูตร ด้านรูปแบบและกระบวนการเรียนการนิเทศติดตาม ด้านบริหารจัดการทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ผู้เรียนและผู้สอน และ ด้านความสำเร็จและการประเมินผลสัมฤทธิ์ วรณดี นาคสุขปาน (2557: 44) ได้รวบรวม องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา ประกอบด้วย บรรยากาศและสภาพแวดล้อมกระบวนการ ทักษะของผู้นำ เจตคติของบุคลากรที่มีต่อความร่วมมือ ผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิผลขององค์กร งบประมาณทรัพยากร และผลประโยชน์ตอบแทน วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการดำเนินการ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอน การพัฒนาครูและบุคลากร และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและความก้าวหน้าด้านนวัตกรรม

โดยสรุปปัจจัยหลักของความสำเร็จของความร่วมมือทางการศึกษา ประกอบด้วย ด้านการวางแผนและบริหาร หลักสูตร ด้านบุคลากรและเทคโนโลยี ด้านการระดมทรัพยากร และด้านความสำเร็จและการประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

ขั้นที่ 1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการอาชีวศึกษาลักษณะความร่วมมือ จำนวน 23 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 มาสรุปเป็นองค์ประกอบและแนวปฏิบัติของรูปแบบฯ

ขั้นที่ 2.2 การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 18 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย

ขั้นที่ 2.3 การยกร่างรูปแบบฯ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ และแนวปฏิบัติมายกร่างรูปแบบฯ จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

ระยะที่ 3 ตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 3.1 การตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นในการสนทนากลุ่ม และแบบตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3.2 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินฯ แบบประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

1.1 สภาพของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและ ผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ผลการวิจัย พบว่า สถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และสถานประกอบการ มีความร่วมมือกันบางกิจกรรมในด้านการฝึกงาน การประเมินสมรรถนะ ด้านวิชาการและการวิจัย ด้านการรับเข้าศึกษา และการสนับสนุนวัตถุดิบและเครื่องมือเครื่องจักร ส่วนใหญ่มีลักษณะไม่เป็นทางการ ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารเป็นสำคัญ

1.2 ปัญหาและอุปสรรค พบว่า ขาดระบบบริหารจัดการความร่วมมือที่ชัดเจน และการติดต่อระหว่างหน่วยงานส่วนใหญ่อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว หลักสูตรไม่ทันสมัย เนื้อหารายวิชาไม่สอดคล้องกับการทำงานในสถานประกอบการปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ตรงในโรงงาน การขยายผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ยังไม่เป็นรูปธรรม

ผู้เรียนขาดสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ขาดแผนการฝึกอาชีพ ผู้ควบคุมการฝึกขาดทักษะการสอน และการถ่ายทอดประสบการณ์

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

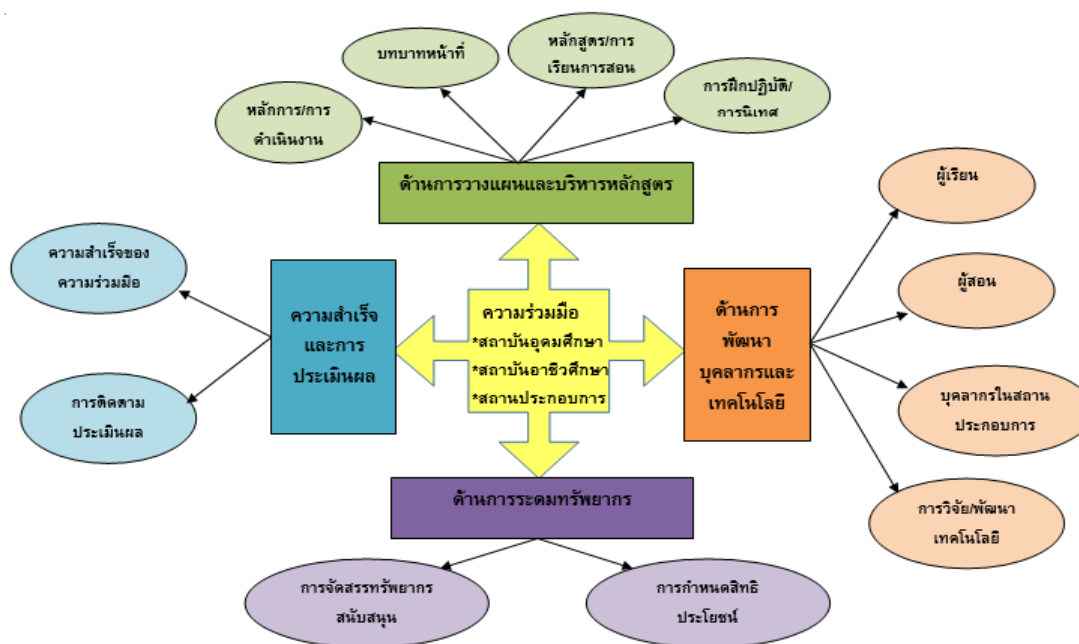
2.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

องค์ประกอบของรูปแบบความร่วมมือ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผนและบริหารหลักสูตร	3.66	.66	มาก
ด้านการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี	3.61	.74	มาก
ด้านการระดมทรัพยากร	3.45	.83	ปานกลาง
ด้านความสำเร็จและการประเมินผล	3.49	.88	ปานกลาง
รวม	3.58	.70	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่าความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนและบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.66 และด้านการระดมทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.45

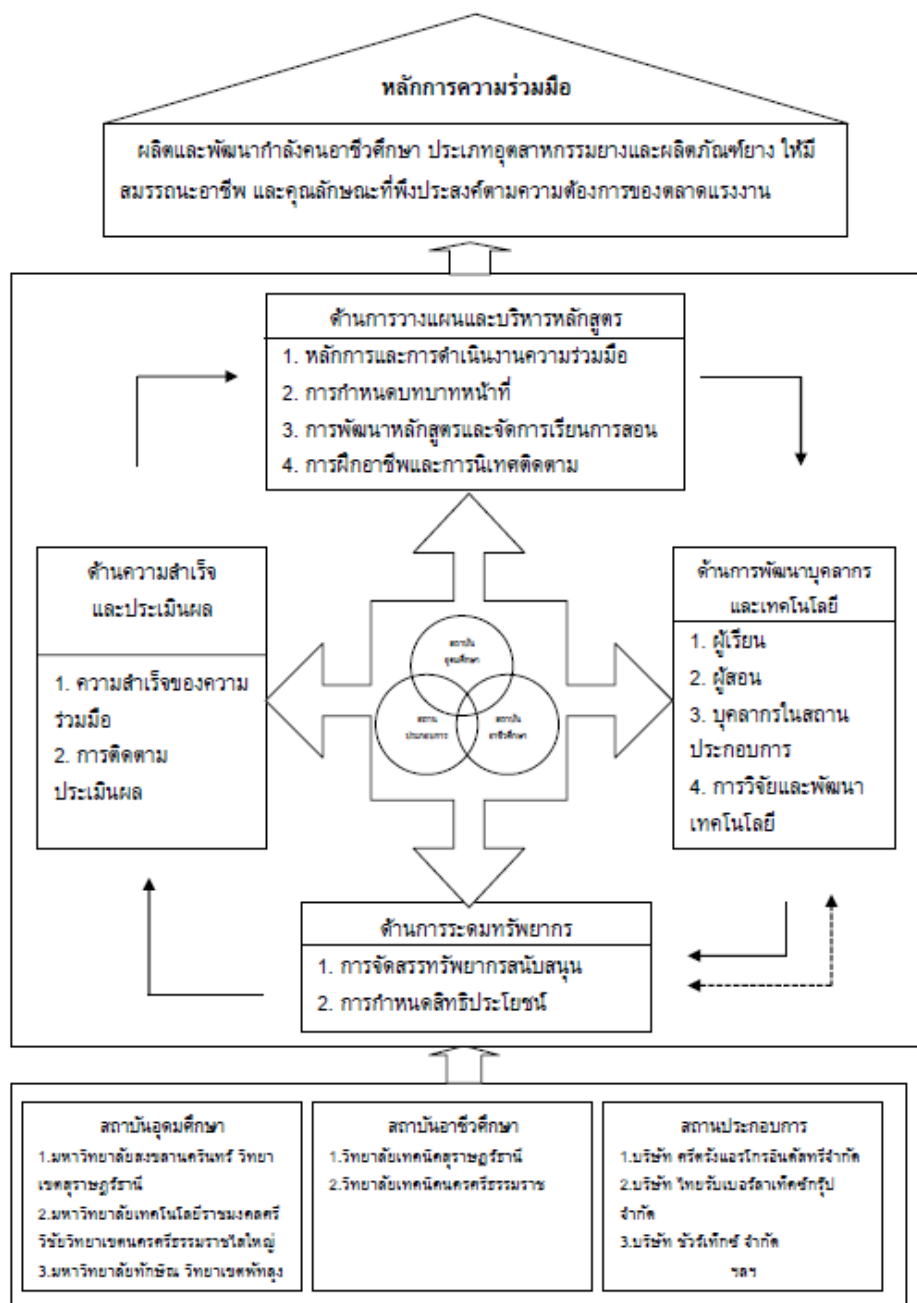
2.2 ผลการยกย่องรูปแบบฯ โดยความร่วมมือของ 3 องค์กร คือ สถาบันอุดมศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านวางแผนและบริหารหลักสูตร ด้านการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี ด้านการระดมทรัพยากรและด้านความสำเร็จและการประเมินผล มีแนวปฏิบัติของความร่วมมือนี้อยู่จำนวน 54 ข้อ ร่างรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รำรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยาง และผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

ระยะที่ 3 ตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

3.1 ผลการตรวจสอบความครอบคลุม และความเหมาะสม ของรูปแบบฯ จากข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า รูปแบบมีความครอบคลุม และความเหมาะสม 57 ข้อ และผู้วิจัยได้ปรับปรุง แก้ไขรูปแบบฯ ตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิและได้รูปแบบฯ ที่ผ่านการพิจารณาความครอบคลุมและความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตามภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 รูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

จากภาพประกอบ 3 รูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประกอบด้วยสมาชิกและองค์ประกอบ ดังนี้

3.1.1 สมาชิกความร่วมมือประกอบด้วย 3 องค์กร ได้แก่ 1) สถาบันอุดมศึกษา 2) สถาบันอาชีวศึกษา และ 3) สถานประกอบการ

3.1.2 องค์ประกอบของรูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผนและบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักการและการดำเนินงานความร่วมมือ 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย 3) การพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน 4) การฝึกอาชีพ และการนิเทศติดตาม องค์ประกอบที่ 2 ด้านการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) การพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษา 2) การพัฒนาผู้สอน 3) การพัฒนา

บุคลากรในสถานประกอบการ 4) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี องค์ประกอบที่ 3 ด้านการระดมทรัพยากร ประกอบด้วย 1) การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนความร่วมมือ 2) สิทธิประโยชน์ของความร่วมมือ และ องค์ประกอบที่ 4 ด้านความสำเร็จและการประเมินผล ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จของความร่วมมือ 2) การติดตามประเมินผลความร่วมมือ และมีแนวปฏิบัติของความร่วมมือ จำนวนทั้งสิ้น 57 ข้อ

3.2 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ พบว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ โดยภาพรวมมีค่าความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบนี้ ส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษา เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน มีค่าความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.78 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความสำเร็จและการประเมินผล มีค่าความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.33

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพและปัญหาของความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

1.1 สภาพของความร่วมมือ พบว่า สถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และสถาน

ประกอบการ มีความร่วมมือกันบางกิจกรรมในด้านการฝึกงาน การประเมินสมรรถนะ ด้านวิชาการและการวิจัย ด้านการรับเข้าศึกษาและการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องจักร แต่ความร่วมมือส่วนใหญ่ยังไม่เป็นทางการ และขาดการวางแผนร่วมกัน สอดคล้องกับรายงานการสัมมนาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต (2553 : 1-10) พบว่า ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ที่รับนักเรียนนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานส่วนใหญ่ยังมีลักษณะไม่เป็นทางการ ขึ้นอยู่กับแนวคิดและนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งยังไม่มีการร่วมวางแผนและดำเนินการในทุกขั้นตอน

1.2 ปัญหาและอุปสรรค พบว่า ขาดระบบบริหารจัดการความร่วมมือที่ชัดเจน และการติดต่อระหว่างหน่วยงานส่วนใหญ่อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว หลักสูตรไม่ทันสมัย เนื้อหารายวิชาไม่สอดคล้องกับการทำงานในสถานประกอบการปัจจุบัน การจัดการเรียนไม่สอดคล้องกับลักษณะงานอาชีพ ครูส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ตรงในโรงงาน การขยายผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ยังไม่เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐสิริ รักษ์เกียรติวงศ์ (2558:7-10) ที่ได้ศึกษาการปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย พบว่า หลักสูตรอาชีวศึกษาถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน และละเลยทักษะความรู้พื้นฐาน เนื้อหาหลักสูตรไม่เชื่อมโยงกับทักษะที่ต้องใช้ในโลกรการทำงานจริง อาจารย์อาชีวศึกษาส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในสถานประกอบการ และงานวิจัยของ บริมเบิลและดอนเนอร์ (Brimble; & Doner. 2007: 1021 – 1036) พบว่า คนไทยมีนิสัยปกป้องตนเองทำให้ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ไม่ได้รับการเผยแพร่เนื่องจากความไม่แน่ใจว่าทรัพย์สินทางปัญญาของตนจะถูกละเมิดจึงส่งผลต่อความเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมทำให้เกิดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ ส่วนผู้เรียนขาดสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ดังผลการศึกษาของ ณัฐสิริ รักษ์เกียรติวงศ์ (2558 : 1-10) พบว่า เนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบอาชีพ ในส่วนการฝึกอาชีพ พบว่า ผู้ควบคุมการฝึกขาดทักษะการสอนและการถ่ายทอดประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา ชินะจิตพันธ์ุ, สบสันต์ อุตกฤษฎ์ และชนะ กลีภักดิ์ (2555 : 182-185) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรม พบว่า ครูฝึกในสถานประกอบการขาดเทคนิคการสอนและแรงจูงใจในการเรียน รวมทั้งการขาดความเข้าใจเรื่องการผลิต การประเมินผลการเรียนรายวิชาที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

2. รูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการ

วางแผนและบริหารหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี ขำสวัสดิ์ และ สิทธิเดช สิริสุขะ (2558 : 565) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านการวางแผน ส่วนการบริหารหลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ ศรีคำนวล ปัญญา ทองนิล และกาญจนา บุญส่ง (2560 : 2335-2348) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสถานศึกษาในจังหวัดลำปางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ด้านที่มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการระดมทรัพยากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถาบันอาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา เป็นหน่วยงานภาครัฐมีกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการทั้งการบริหารงานบุคคล งบประมาณ พัสดุ และอาคารสถานที่ ส่วนสถานประกอบการเป็นหน่วยงานภาคเอกชนมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ได้มากกว่า ทำให้ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนระหว่างกันได้ทุกด้าน ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะประกอบด้วยความร่วมมือของ 3 องค์การ คือ สถาบันอุดมศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผนและบริหารหลักสูตร ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าควรร่วมกันวางแผนและบริหารหลักสูตร เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ให้มีสมรรถนะอาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคนของกลุ่มอุตสาหกรรม ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : ค-ง) ที่กล่าวว่าสถาบันการศึกษาควรทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการในการใช้กำลังคน ปฏิรูปหลักสูตรให้เป็นลักษณะที่ผู้ใช้เป็นผู้กำหนดและเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าผู้เรียนอาชีวศึกษาประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ควรได้ฝึกอาชีพในสถานประกอบการที่เหมาะสมกับระดับการศึกษาและพัฒนาสมรรถนะอาชีพ ตามมาตรฐานอาชีพ ส่วนการพัฒนาผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าควรร่วมกันพิจารณาจัดผู้สอนประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและความชำนาญ และทราบถึงข้อมูลและนโยบายต่างๆ ของสถานประกอบการ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557 : 9) ที่กล่าวถึงการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาชีพ ได้รับการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิทยาการเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากสถานประกอบการ นำมาประยุกต์ใช้และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และงานวิจัยของ พงศ์สิลป์ รัตนอุดม และคนอื่นๆ (2560 : 58-59) ที่ได้ศึกษารูปแบบการผลิตครูอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสำหรับสถาบันการศึกษา พบว่า การผลิตครูอาชีวศึกษาต้องผลิตให้มีความรู้ ทักษะ และความชำนาญ ในส่วนของการพัฒนาครูฝึกของสถานประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความเห็นว่าควรร่วมกันพัฒนาทักษะการสอนงาน การถ่ายทอด การวัดและประเมินผล โดยผ่านการฝึกอบรมหรือประชุมสัมมนาตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัย ของอุดมศักดิ์ มีสุข (2560 : 231) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ครูฝึกในสถานประกอบการ ขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผล ในส่วนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความเห็นว่า ควรร่วมทำวิจัยกับสถานประกอบการ โดยนำโจทย์วิจัยจากสถานประกอบการมาแก้ไขปัญหาคือพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาพ.ศ. 2561 ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2561 : 4-6) ที่กล่าวถึงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคลชุมชนขององค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการระดมทรัพยากร ทั้งการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนความร่วมมือ และการกำหนดสิทธิประโยชน์ของความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551

(2551 : 4) ที่กล่าวถึงการระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมและผลการศึกษาของศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา(2557 : 9-10) ที่ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า การสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการร่วมมือด้วยมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษี ยกย่องเชิดชูเกียรติ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านความสำเร็จและการประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความเห็นว่า ความสำเร็จของความร่วมมือ จะช่วยส่งเสริมสถาบันอาชีวศึกษา ให้สามารถผลิตผู้เรียนที่มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สถานประกอบการ ก็มีโอกาสดัดเลือกพนักงานที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการโดยไม่ต้องฝึกเพิ่ม สถาบันอุดมศึกษา ก็มีผลงานวิจัยตีพิมพ์ เผยแพร่ ส่วนการติดตามประเมินผลความร่วมมือ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหา เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ตลอดจนทบทวนและปรับปรุง แนวปฏิบัติ กฎ ระเบียบ และข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อการดำเนินงานความร่วมมือ

3.การตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พบว่า รูปแบบมีความครอบคลุม และความเหมาะสม 57 ข้อ และการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบนี้ ส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษา เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สำเร็จการศึกษาจากการจัดการอาชีวศึกษา ในลักษณะรูปแบบความร่วมมือนี้ ได้บูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีสื่อ มีเครื่องมือ/อุปกรณ์ มีการฝึกอาชีพ ทำให้มีสมรรถนะอาชีพ และคุณลักษณะตรงกับความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่ ดังแนวทางของกระทรวงอุตสาหกรรม (2554 : 31) ที่ให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์และองค์ความรู้เพื่อรองรับกับการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสำเร็จและการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมุมมองที่มีต่อความสำเร็จของความร่วมมือแตกต่างกัน และมีระบบการประเมินผลที่แตกต่างกัน สถานประกอบการอาจมองความสำเร็จด้านความคุ้มค่าทางด้านการเงินและการลงทุน ส่วนสถานศึกษาอาจมองถึงผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บริมเบิลและดอนเนอร์ (Brimble; &Doner. 2007: 1021 – 1036) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือของมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยไม่ประสบผลสำเร็จ พบว่า ผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายยังไม่ชัดเจนจึงทำให้ทั้งสองฝ่ายไม่พึงพอใจและไม่ไว้วางใจกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและคณะกรรมการอุดมศึกษา ควรนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้เพื่อคุณภาพในการจัดการศึกษา

1.2 สถานประกอบการ ควรนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ในการร่วมมือจัดการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริง เพื่อศึกษาผลและปัญหาของการใช้รูปแบบและนำมาพัฒนาปรับปรุงให้รูปแบบมีความเหมาะสมต่อการจัดการอาชีวศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการพัฒนาตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบหลัก ที่แสดงถึงความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยาง ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม.(2554). **แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.
- กลุ่มงานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา. (2555). **รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากาชา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.**
- ณัฐสิริ รักษาเกียรติวงศ์. (2558). **การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย.กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).**
- ณัฐวิทย์ มุ่งเมือง และบุญสม วราเอกศิริ. (2560, มกราคม – มิถุนายน).การพัฒนาความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน. **พินเนศวร์สาร.13(1) : 133-146.**
- ทิจนันท์ ทุมมา.(2556).รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระดับเทคโนโลยีบัณฑิตโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตตามมาตรฐานอาชีวศึกษา. **วิทยานิพนธ์ Ed.D. (บริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.ถ่ายเอกสาร.**
- เบญจวรรณ ศรีคำนวล ปัญญา ทองนิล และ กาญจนา บุญส่ง (2560,พฤษภาคม-สิงหาคม). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 10(2) : 2335-2348.**
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561.(2561,18 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 228.หน้า 4-6.**
- ปาริฉัตร จันโทริ (2555,กรกฎาคม-กันยายน).การศึกษาระบบทวิภาคี ทางออกของปัญหาแรงงานไทย. **วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 35(135) : 29-39.**
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551.(2551,5 มีนาคม) **ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 43 ก. หน้า 3-5.**
- พิทยา ชินะจิตพันธ์ุ; และคนอื่นๆ (2555,มกราคม- เมษายน).รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรม.วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 22 (1) : 180-190.
- พงศ์ศิลป์ รัตนอุดม; และคนอื่นๆ. (2560,มกราคม – มิถุนายน).รูปแบบการผลิตครูอาชีวศึกษาระบบพหุภาคีสำหรับสถาบันการศึกษา.วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา.11(1) : 58-59.
- มงคล ราชบุตร. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (เทคโนโลยีอุตสาหกรรม). สุรินทร์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.**
- ยุพาวดี ศิริปริดี วิทร วิภาหส์น และยุทธสิทธิ์ จันทน์คูเมือง.(2559). **การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2562,**
จาก <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/59/ingrc2016/pdf/HMP23.pdf>.
- วรรณดี นาคสุขปาน.(2557).การพัฒนาแบบร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน. **ปริญญาานิพนธ์ ศษ.ด. (การจัดการการศึกษา). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.**

- วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558, มกราคม-เมษายน). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี.วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 8(1) : 565-581.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต. (2553). รายงานการสัมมนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาวิชาการโรงแรม.ภูเก็ต. : สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ :
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี.สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย.(2559).อนาคตยางพาราไทย...รุ่งหรือร่วง. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.rubberthai.com/index.php/newsyang/academic-info-on-rubber4/item/2420-22-06-2559>.
- สมัชชา สมบัติพานิช.(2560). กลุ่มจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2560, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title.สมาคมสหกิจศึกษาไทย>. (2552). มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครราชสีมา. สมาคมสหกิจศึกษาไทย.
- สินชัย เก่งนำชัยตระกูล.(2547). การศึกษารูปแบบการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนสาขาช่างกลโรงงานและ/หรือเทคนิคการผลิตโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557).แนวทางการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.(2560). แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579.กรุงเทพฯ :
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2559).แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564) .กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. (2559). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (พ.ศ. 2561-2564). สุราษฎร์ธานี : สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี หรือระบบฝึกหัด :กรณีศึกษาประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560).แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- สุริยา ผ่องเสนาะ.(2558). อาชีวก้าวไกล ไทยก้าวหน้า. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุดมศักดิ์ มีสุข.(2560,กันยายน-ธันวาคม).การพัฒนาแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง.วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี.11(3) : 221-235.
- Brimble, P.; & Doner, R. F. (2007). University-Industry Linkages and Economic Development : The Case of Thailand. World Development. 35 : 1021 – 1036.